PhDr. Petr Skalník, CSc. – Ústav pro Blízký východ a Afriku FF UK, Praha

Hana Synková – studentka etnologie FF UK

PhDr. Zdeněk Uherek, CSc. – Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, Praha

PhDr. Hana Vykopalová, CSc. – Právnická fakulta UP, Olomouc

Zemřelí členové MČSS

JUDr. Helena Nováková, nar. 1909, zemř. 4. 1. 1998

Doc. PhDr. Eduard Urbánek, CSc., nar. 1931, zemř. 13. 9. 1998

Upozorňujeme členy MČSS, že mají opět možnost získat zlevněné předplatné *Sociologického časopisu* (80 Kč) a *Czech Sociological Review* (120 Kč) na rok 1999. Objednávky přijímá redakce.

Jana Janyšková

Krzysztof Olechnicki, Pawel Załęcki: Slownik socjologiczny

Toruń, Graffiti BC 1997, 264 s.

Pro znalce vynikajících tradic i vysoké úrovně, jíž se ve všech hlavních oblastech činnosti vyznačuje v posledních čtyřiceti letech polská sociologie, bylo vždy poněkud překvapivé, že mezi bohatstvím knih jejích reprezentantů stále chyběl sociologický slovník. Kdykoli jsem v minulosti s polskými sociology začal o této záležitosti hovořit, zdůvodňovali absenci takového díla mimořádnou náročností jeho obsahové i organizační přípravy. Zatímco střední a starší polské sociologické generaci tato okolnost zřejmě poněkud svazovala ruce, zaplnili existující a všeobecně dosti výrazně pociťovanou mezeru polského sociologického písemnictví dva příslušníci generace nejmladší, která bývá vždy odvážnější a méně spoutaná zábranami. Autory prvního sociologického slovníku vydaného v Polsku jsou dva nedávní absolventi studia sociologie na toruňské univerzitě Mikuláše Koperníka.

První z nich, Krzysztof Olechnicki, ukončil studium v roce 1995, když před tím studoval rovněž na Středoevropské univerzitě v Praze a na univerzitě v Lancasteru. Na své mateřské vysoké škole získal titul nejlepšího absolventa a roku 1996 mu Polská sociologická společnost udělila prestižní cenu Floriana Znanieckého za nejlepší magisterskou práci ze sociologie. Pawel Załęcki absolvoval o rok dříve a také on o rok dříve získal zmíněnou cenu. Oba jsou již polské sociologické veřejnosti známi svými vystoupeními na vědeckých konferencích doma i v zahraničí a prvními studiemi v domácích i zahraničních časopisech. Oba rovněž připravují knižní vydání svých přepracovaných a doplněných magisterských prací. Jejich společným pracovištěm je dnes Ústav pro výzkum kultury Sociologického institutu na toruňské univerzitě.

Na slovníku začali pracovat již během studia, přičemž se hned od počátku setkali s podporou svých učitelů prof. W. Winclawského a prof. J. Muchy, který je také autorem stručného úvodu ke slovníku. O výsledku jejich práce se mimořádně pochvalně vyjádřil i prof. W. Kwaśniewicz, jenž byl spolu s J. Muchou recenzentem díla.

Hlavním motivem, proč se do tak náročné práce pustili, bylo, že jim již jako studentům chyběla snadno přístupná základní pomůcka, z níž by mohli bez větších obtíží čerpat elementární informace z oblasti sociologické terminologie. Věděli sice, že se připravuje původní polská několikasvazková sociologická encyklopedie, na její vydání bude však třeba si ještě několik let počkat. Jejich slovník má také jiné poslání. Lze jej spíše označit za malý a určený především studentům sociologie a příbuzných oborů, žurnalistům, učitelům a politikům, kteří potřebují pouze úvodní a základní informace v dané oblasti.

Z celkové koncepce slovníku plyne, že autoři se hlásí k tomu, co je v Polsku nejčastěji nazýváno humanistickou sociologií a co zde má od dob Znanieckého bohaté tradice i vliv. Sociální skutečností chápou „tu část člověku dostupné reality, která zahrnuje významy jevů, procesů, idejí, situací a předmětů. Tyto významy vznikly díky tomu, že zmíněné entity zís-

kaly znaky, které předtím neměly a jež byly určeny v průběhu sociálních interakcí" (s. 7).

Autoři zdůrazňují, že jejich slovník je jednou z možných variant, a to variantou vysloveně autorskou. Uvádějí rovněž, že jejich cílem bylo vyjadřovat se prostým jazykem a očistit jej od zbytečných terminologických extravagancí. Při výběru hesel se řídili jak jejich důležitostí, tak vlastním hodnocením frekventovanosti jednotlivých termínů. Pomocí jim byla obsahová analýza nejvýznamnějších sociologických děl i zahraničních příruček a slovníků. Slovník obsahuje i hesla z hraničních oblastí, zejména mezi sociologií, kulturní antropologií a sociální psychologií. Aby se vyhnuli, jak píší, „zbytečným a neelegantním diskusím", není ani jedno heslo věnováno současným žijícím polským sociologům. Slovník se snaží být světonázorově neutrální. Pokud nebylo možné formulovat definice zcela oproštěné od hodnocení, zvolili autoři takovou variantu, která jasně ukazuje jejich preference, a to tak, aby je čtenář mohl od popisné části snadno oddělit. Kromě hesel věcných, biografických a institucionálních obsahuje slovník i několik hesel bibliografických, zaměřených na nejvýznamnější světové i polské sociologické časopisy.

Jistou dílčí představu o autorských preferencích i o rozsahu záběru slovníku může dát čtenářům naší recenze seznam jmen žijících sociologů, jimž jsou věnována samostatná hesla. Patří mezi ně P. L. Berger, B. Basil, P. M. Blau, L. A. Coser, R. Dahrendorf, H. Garfinkel, A. Giddens, J. Habermas, C. Lévi-Strauss, S. M. Lipset, T. Luckmann a R. K. Merton.

Zdá se, že *Sociologický slovník* splní poslání, které si jeho autoři předsevzali. A i když jistě není bez nedostatků a rozvine se o něm asi mezi polskými sociology diskuse, může to být dobrá příprava pro další obdobné nebo i rozsáhlejší pokusy. I v tomto případě totiž platí, že jeden realizovaný čin je cennější než deset sebelepších, ale neuskutečněných projektů.

Jan Sedláček